

RAPPORT

Kristdemokraternas integrationspolitik

Kristdemokraterna

MARS 2014

Innehåll

FÖRORD.....	3
KRISTDEMOKRATERNAS INTEGRATIONSPOLITISKA FÖRSLAG – SAMMANFATTNING.....	4
UTMANINGEN.....	7
VÅR GRUNDSYN.....	7
EN SAMHÄLLSGEMENSKAP PRÄGLAD AV MÅNGFALD.....	9
UPPVÄRDERA MEDBORGARSKAPETS BETYDELSE.....	10
HEDERSKULTUR.....	12
BARN OCH UNGA.....	13
MOTTAGANDE AV NYANLÄNDA FLYKTINGFAMILJER.....	14
FÖRBÄTTRAD SKOLGÅNG FÖR NYANLÄNDA INVANDRARE.....	15
BARN OCH UNGAS HÄLSA.....	17
VÄGEN IN I SVERIGE.....	20
VALIDERING.....	22
FÖRETAGANDE.....	23
BOENDET.....	24
FLER BOSTÄDER OCH ATTRAKTIVA OMRÅDEN.....	25
VALFRIHET OCH MÅNGFALD I ÄLDRES BOENDE.....	27
RISKER I SOCIALT UTSATTA OMRÅDEN.....	28

Förord

Personer som kommer till Sverige ska ges möjlighet att vara med och bygga samhället och vara en del av vår samhällsgemenskap. Idag står vi inför utmaningar, dels för att oroligheter runt om i världen gör att många söker skydd och trygghet i Sverige, dels för att stora grupper har svårt att etablera sig på svensk arbetsmarknad och integreras i det svenska samhället.

I denna rapport presenteras Kristdemokraternas förslag för att komma till rätta med en del av de utmaningar vi står inför. Rapporten är beslutad av Kristdemokraternas partistyrelse utifrån ett underlag framarbetat av en arbetsgrupp bestående av Acko Ankarberg Johansson (ordf.), Penilla Gunther, Michael Anefur, Veronica Westergård, Ahmed Egal, René Jaramillo, Matilda Stålbart, Erik Slottner. Natasa Ristic Davidson var sekreterare i gruppen.

Kristdemokraternas integrationspolitiska förslag – sammanfattning

Medborgarskap:

- För att kunna förvärva svenskt medborgarskap som vuxen ska personen i fråga ha genomgått undervisning i samhällsorientering.
- Alla kommuner bör arrangera offentliga medborgarskapscermonier för att välkomna nya medborgare. Alla som blir medborgare eller myndiga ska få en medborgarbok i vilken rättigheter och skyldigheter som följer av medborgarskapet förmedlas.
- Barn som föds i Sverige till föräldrar med utländskt medborgarskap ska efter anmälan kunna få svenskt medborgarskap under förutsättning att minst en förälder har permanent uppehållstillstånd.
- Statslösa barn som föds i Sverige ska automatiskt kunna få svenskt medborgarskap under förutsättning att minst en förälder har permanent uppehållstillstånd.
- Återkalla medborgarskap som erhållits genom mutor eller bestickning.

Hedersvåld:

- Kunskapen om hedersrelaterat våld och dess konsekvenser måste stärkas inom alla kommuner och landsting.
- Det ska vara kriminellt att tvinga någon till äktenskap..
- Garantera skyddade boenden med rätt kompetens för personer som utsätts för hedersrelaterat förtryck.

Flyktingmottagande:

En modell där flyktingmottagandet organiseras kring familjen bör spridas till alla kommuner.

Skola:

- Elever som inte uppnår målen i grundskolans kärnämnen ska erbjudas sommarskola innan de flyttas vidare till nästa årskurs. Efter årskurs 9 bör sommarskola vara obligatoriskt för de elever som inte når målen.
- En satsning på skolorna i de mest utsatta områdena ska genomföras. Kommunerna ska ha ansvar för att minska klassernas storlek samt att rekrytera de bästa och mest motiverade lärarna genom att bland annat erbjuda högre lön.
- Skollagen förtydligas så att kommunerna, vid resursfördelningen till skolor, i större utsträckning tar hänsyn till sociala faktorer.
- Schablonen för skolgång för asylsökande barn ska ändras så att även lokalkostnader ersätts av staten.

Barn och ungas hälsa:

- Det ska finnas minst en familjecentral med god tillgänglighet i varje kommun och fler öppna förskolor.
- En elevhälsogaranti ska införas som ger alla elever rätt att inom ett dygn få kontakt med elevhälsovården.
- Utveckla kunskap och metoder för att identifiera riskgrupper samt metoder för att rikta särskilda förebyggande insatser till barn och unga.
- Inrätta hälsokommunikatörer i varje landsting med inriktning på asylsökande och nyanlända flyktingar.

Vägen in i Sverige:

- Föräldralediga ska erbjudas att delta i SFI och samhällsorientering, i kombination med barn tillsyn.
  - Inför en lagstadgad skyldighet att anpassa SFI till personen och olika yrkesgrupper.
  - Utöka samhällsorienteringens omfattning med 50 procent.
  - Stimulera och undanröj hinder för regional samverkan
  - Ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ingå överenskommelse och upphandla insatser av kommunen.
- Se över Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag med sikte på att underlätta inträde på arbetsmarknaden.

Validering

Inför ett generellt rikstäckande system för validering av utbildning, som kompletteras med validering av yrkeserfarenheter.

Företagande:

- Förläng provanställningstiden från sex till tolv månader
- Utveckla RUT-avdragen
- Förenkla reglerna för små företag.
- Den anpassade SFI:n ska kunna ha en inriktning mot företagande.
- Försöket med nystartszoner ska följas upp.
- Gör staten till en garant för mikrolån till små företag.
- Kommuner bör använda företagslotsar i större utsträckning.

Boende:

- Möjliggör blandade upplåtelseformer genom att införa möjlighet till ägarlägenheter i befintliga hus i miljonprogramsområden.
- Främja olika former av hyrköp av hyreslägenheter.
- Allmännyttan ska bygga fler bostäder till lägre kostnad, exempelvis genom så kallade Kombohus plus.
- Investeringsstöd till offentlig service ska ges till kommuner som tagit stort ansvar i flyktingmottagandet.
- Lokalisera myndigheter och kommunala förvaltningar till ytterområden.
- Utred möjligheten att utveckla incitamenten för individen att välja – och för kommunen att erbjuda – en boställningsort som ger förutsättningar för bostad, utbildning och arbete
- Inför ett krav i lag på kommunerna att tillhandahålla valfrihet inom äldreomsorgen.

Risker i socialt utsatta områden:

- Fortsätt att utveckla arbetet med sociala insatsgrupper
- Fler poliser ska vara synliga i områden med hög brottslighet och i områden med aktiva kriminella gäng.

- Polisen bör ha ett utvecklat samarbete med varje skola, gärna med en särskild utnämnd polis knuten till skolan,
- En särskild nämnd införs som behandlar brott som begåtts av barn under 15 år i en rättsliknande process. Straffmyndighetsåldern ska inte ändras.

Utmaningen

Sverige tar emot många flyktingar och deras anhöriga. Det är vår moraliska skyldighet att göra det för människor som tvingats lämna sitt hemland och är i behov av skydd. Vår kristna människosyn och värdegrund vägleder oss i synen på en human flyktingpolitik.

Flyktingar som kommer till oss möts tyvärr av bostadsbrist och trångboddhet där jobben finns. Och omvänt där bostäderna finns är jobben få. Arbetsökande matchas sällan med jobben utan såväl företag som arbetsökande blir lottlösa. Utanförskap och utsatthet blir en alltför vanlig situation för människor som flytt sitt hemland och söker skydd i Sverige. Detta är inte acceptabelt. En human flyktingpolitik måste följas av att människor ges förutsättningar för eget jobb och försörjning. Då finns också förutsättningar för integration.

Det är många människor som tvingas på flykt från krig och förföljelser. Sverige tar som land ett stort ansvar. Men en human flyktingpolitik och ett bra bemötande förutsätter att fler länder i EU tar ett större ansvar. Ytterst handlar det om att gemensamt värna asylrätten och skapa ökad legitimitet för migrationspolitiken.

Det är också positivt att Sverige öppnat upp möjligheten till arbetskraftsinvandring, dels för att lösa företags rekryteringsbehov, dels för att det berikar vårt land. Det är dock viktigt att myndigheter ges erforderliga möjligheter att följa upp att regelverk och de anställningsavtal som anges följs i praktiken.

Det offentliga har ett stort ansvar för att ordna ett gott mottagande för människor som kommer hit. Alla flyktingar och deras anhöriga ska ges språkundervisning och samhällsorientering av god kvalitet. Det underlättar möjligheten till medborgarskap i ett senare skede. Människor som invandrat och inte kan göra sig förstådda efter flera år får stora svårigheter. I dagens integrationsprocess får barnen ta ett orimligt ansvar genom att vuxna gör barnen till tolkar i mötet med det omgivande samhället. Barnen lär sig ofta fort, både språket och sociala koder vilket innebär att det kan skapas en klyfta mellan föräldrar och barn.

Men det räcker inte med offentliga insatser för att invandrade ska känna sig hemma. Det civila samhället spelar en stor roll för att skapa ett gott samhälle. Idrottsklubbar, scouter, kyrkor och samfund, barnrättsorganisationer, etniska föreningar, fadderverksamhet för ensamkommande flyktingbarn, grannsamverkan och intresseorganisationer av skilda slag är delar av det civila samhället. Vi menar att det civila samhällets roll för att underlätta och stödja integration ska uppvärderas. Det offentliga gör många och självklara insatser i etableringsprocessen, men etableringen behöver än bättre betona helheten i människors liv. Där finns just familjen och andra sociala nätverk som är viktiga för oss. Vi behöver öppna och inkluderande gemenskaper som ger människor sammanhang och gör livet meningsfullt.

Vår grundsyn

Invandringen påverkar Sverige positivt. Vårt land blir rikare av den begåvning och drivkraft varje enskild person bär med sig. Summan av denna potential är enorm. Frågan är hur vi låter denna potential realiseras i deras nya hemland. Som helhet ger invandringen dessutom, fler perspektiv och nya sätt att se på omvärlden genom den mångfald den tillför. I vårt samhälle lever kulturer, språk, livsstilar och religioner sida vid sida. Vi måste lära oss att se och dra nytta av mångfaldens

fördelar för det gemensamma bästa. Invandringen kan också, om vi förvaltar den rätt, bidra till ökad välfärd och högre tillväxt.

Personer som kommer till Sverige från andra länder har rättigheter och skyldigheter. I mötet med Sverige kan motsättningar komma fram. Vi ser två aspekter där olika synsätt kan bilda en grogrund för konflikter: Värderingsskillnader och livsstilsskillnader.

Värderingar handlar om grundläggande syn på människovärde och demokrati. För att kunna förverkliga ett gott samhälle behövs en gemensam grund för hur vi ska se på och behandla varandra. Den kristna människosynen och etiken fungerar som en god grund i ett samhällsbygge.

Enligt den människosynen har varje människa ett absolut och okränkbart värde och enligt den kristna etiken ska vi alla handla mot vår medmänniska precis så som vi själva hade velat bli behandlade i samma situation. Denna människosyn och etik har också uttryckts i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, som utgår ifrån alla människors inneboende värde och grundläggande rättigheter.

Värderingsskillnader som går tillbaka på olika människosyn och etik kan få allvarliga konsekvenser. Det finns vissa grundläggande värden som alla som vill forma sin framtid i Sverige måste ställa sig bakom för att vår samhällsgemenskap ska klara av att hålla samman – värden som inte är förhandlingsbara. Det handlar om alla människors lika värde, demokrati, jämställdhet, yttrandefrihet, jämlikhet, varje människas sätt att förverkliga sin potential och rättsstatliga principer. Även om värderingar kan variera gäller i Sverige svensk lag för alla alldeles oavsett kultur, tradition, religion eller liknande.

Livsstilsskillnader har att göra med vanor, kulturyttringar och sociala koder. De förekommer i möten mellan personer som bor i storstäder respektive på landsbygd, i möten mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund och mellan andra grupper som har olika sätt att agera i vardagen. Skillnaderna kan innebära att såväl personer med svensk som med utländsk bakgrund behöver anstränga sig för att förstå varandra, men det hör till ett fungerande samhälle. Att man lär sig att förhålla sig till varandra på ett respektfullt sätt betyder inte att man förnekar sin identitet. Historiskt sett har invandringen haft en stor påverkan på svenskars livsstilar och sätt att agera, vilket bidragit till en mångfald som är berikande.

Sverige ska vara ett välkomnande och öppet land. Men samtidigt måste det vara klart och tydligt att alla som kommer till Sverige också har ett eget ansvar för att lära sig språket, respektera lagen och vinna förståelse för hur det svenska samhället fungerar om hon vill bli en del av samhället och ta del av de förmåner som Sverige har att erbjuda. Det är ett erkännande av att vår samhällsgemenskap bygger på respekten för vissa grundläggande, universella värden.

Integrationspolitiken ska verka för att människovärdet och de etiska grundvärdena står i centrum. Politiken ska också underlätta vid livsstilsskillnader genom att ge möjligheter för mötesplatser, samtal och förståelse för varandras olikheter. Utgångspunkten är att ge människor förutsättningar för att ta ansvar för sina egna liv.

En samhällsgemenskap präglad av mångfald

Kristdemokraterna vill bejaka mångfalden. Det gör vi utifrån vår människosyn och syn på solidaritet med andra människor. Men också därför att mångfald skapar dynamik och ekonomisk utveckling. Det är när olikheter kompletterar varandra som en bättre helhet skapas. Att bejaka mångfald är inte att blunda för att den också kan skapa konflikter.

Ett mångkulturellt samhälle fungerar inte utan en gemensam etisk grund som respekteras av både majoritetsbefolkning och minoritetsgrupper. En kristdemokratisk vision av en lyckosam integrationspolitik kan liknas vid ett träd. Trädet har rötter åt olika håll. På samma sätt har det svenska samhället och medborgarna här rötter i olika kulturer. Men några av rötterna har betydelse mer än andra för att ge det svenska samhället ett stabilt fäste. Dessa rötter vilar på den västerländska humanismen och den kristna traditionen. De rötterna är desamma som det allmänmänskliga som finns i uttryckta i exempelvis FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Alla medborgare måste bli medvetna om de gemensamma kulturella och demokratiska arven.

Rötterna förenas i en stam. Stammen uttrycker det vi alla måste vara överens om för att samhället ska fungera. Det är vad vi kristdemokrater brukar kalla för ”ett etiskt minimum”.

Med starka och vittförgrenade rötter och en stabil stam kan kronan växa åt olika håll och sträcka sig mot skyn. Kronan får symbolisera den skapande kraft och den frihet som mångfalden i vårt land representerar. Men den friheten och skaparkraften är inte möjlig utan rötterna och stammen som håller samman det vi måste vara överens om.

Kristdemokraterna har en central uppgift i diskussionen om balansen mellan rötterna, stammen och kronan i det svenska samhällsträdet. Många tror att ett mångkulturellt samhälle är en vildvuxen buske utan rötter. Men frihet för individers och grupper rätt att forma sina liv, skydd för mänskliga rättigheter och människovärde fordrar respekt för demokratins rötter och skydd av den fasta stam av gemensamma normer utan vilken friheten är omöjlig.

Uppvärdera medborgarskapets betydelse

Förslag:

- För att kunna förvärva svenskt medborgarskap som vuxen ska personen i fråga ha genomgått undervisning i samhällsorientering.
- Alla kommuner bör arrangera offentliga medborgarskapscermonier för att välkomna nya medborgare. Alla som blir medborgare eller myndiga ska få en medborgarbok i vilken rättigheter och skyldigheter som följer av medborgarskapet förmedlas.
- Barn som föds i Sverige till föräldrar med utländskt medborgarskap ska efter anmälan kunna få svenskt medborgarskap under förutsättning att minst en förälder har permanent uppehållstillstånd.
- Statslösa barn som föds i Sverige ska automatiskt kunna få svenskt medborgarskap under förutsättning att minst en förälder har permanent uppehållstillstånd.
- Återkalla medborgarskap som erhållits genom mutor eller bestickning.

Medborgarskap är inte vad som helst. Det innebär rättigheter och skyldigheter. Det är varje persons skyldighet att ta ansvar för samhället genom att bidra för att främja det gemensamma bästa. Att följa lagarna – så länge de inte bryter mot naturliga rättigheter – är en annan medborgerlig skyldighet. En av många rättigheter som följer av medborgarskapet är att ha inflytande över det politiska livet och de lagar man lyder under. Denna rättighet speglas i skyldigheten att ta ansvar för samhällets styrning genom att delta i demokratiska val.

Invandrare förväntas att från dag ett vara goda samhällsmedborgare genom att uppfylla medborgarens skyldigheter. De ska, om de har möjlighet, bidra till det gemensamma via skatten, följa de lagar som stiftats och de förväntas ta initiativ för att bli en del av samhället.

Medborgarskapet har såväl en reell som en symbolisk betydelse. Genom medborgarskapet erhålls rösträtt i riksdagsval, rätt att kunna söka vissa typer av tjänster inom polis, domstol och militär, den ovillkorliga rätten att vistas i landet samt konsulär hjälp vid problem i utlandet. Den symboliska betydelsen är att medborgaren genom medborgarskapet blir en del av något gemensamt, med skyldigheter och rättigheter gentemot andra. Genom medborgarskapet stärks känslan av delaktighet, samhörighet och identitet.

Enligt en undersökning genomförd av SCB tycker 66 procent av de svenskfödda att det svenska medborgarskapet är väldigt viktigt. De flesta födda i Afrika, Asien och Sydamerika värderar också det svenska medborgarskapet på samma nivå som svenskfödda. Bland nordamerikaner och européer är siffrorna lägre. Minst betydelse har det svenska medborgarskapet för invandrare som har levt i mer än tio år i Sverige och som inte har fått något medborgarskap.

Enligt en rapport från Timbro ”Vem ska få bli svensk medborgare?” är det empiriskt belagt att medborgarskapet har låg status i Sverige. Ett konkret uttryck för detta är en minskande vilja hos invandrare att ansöka om svenskt medborgarskap. Antalet invånare i Sverige utan svenskt medborgarskap har ökat från 500 000 till 630 000 på fyra år. 11 procent av dessa är födda i Sverige. Enligt rapporten saknade drygt 40 procent av de utrikes födda i Sverige 2010 svenskt medborgarskap. Den största gruppen bland icke-medborgarna kommer från Finland, Irak, Polen, Danmark och Norge.

Invandrare från närliggande länder dröjer längst med att skaffa sig svenskt medborgarskap. Samtidigt som invandrare från Asien och Afrika naturaliseras efter i genomsnitt sex år hade nordiska medborgare väntat i genomsnitt 26 år.

I Timbro-rapporten konstateras också att det är jämförelsevis enkelt att bli svensk medborgare men att det trots detta är många som avstår från att ansöka om det.¹

Det är dags att uppvärdera medborgarskapets betydelse. Det är önskvärt att de som vill och kommer att leva i Sverige under en lång tid också har ett svenskt medborgarskap.

Medborgarskapet ska ses som ett mål, inte ett medel. Vi tycker att de krav som i dag ställs för att erhålla medborgarskap är bra men vi vill komplettera dessa med att den som söker medborgarskap ska ha genomgått undervisning i samhällsorientering. För dem som inte deltagit i denna undervisning tidigare ska det erbjudas möjlighet att göra det i samband med ansökningen.

Kunskapen om det svenska samhället är en viktig nyckel för att på ett aktivt sätt kunna utöva sina medborgerliga rättigheter och skyldigheter. Liknande krav fast i olika varianter är mycket vanliga i övriga länder. Norge införde under 2006 krav på att de som söker medborgarskap ska ha fått ett antal undervisningstimmar exempelvis samhällskunskap. Vi avvisar samtidigt förslaget om att införa en s.k. ”språkbonus” som medborgarskapsutredningen nyligen presenterade.²

Medborgarskapets status behöver uppvärderas, inte undergrävas. För att tydliggöra medborgarskapets betydelse vill vi att alla kommuner bör arrangera offentliga medborgarskapscermonier för att välkomna nya medborgare. Alla som blir medborgare eller myndiga bör också få en medborgarbok där rättigheter och skyldigheter som följer av medborgarskapet förmedlas.

Ett barn som föds i Sverige till föräldrar med utländskt medborgarskap ”ärver” sina föräldrars medborgarskap, enligt den så kallade härstamningsprincipen. Först efter fem år kan föräldrarna söka svenskt medborgarskap för barnets del, om barnet har permanent uppehållstillstånd. Vi anser att barn som föds i Sverige ska räknas som svenskar och genom anmälan från föräldrarna få svenskt medborgarskap. Kravet är att minst en av föräldrarna har permanent uppehållstillstånd och att båda vårdnadshavare är överens om det. Statslösa barn ska vid födelsen få svenskt medborgarskap automatiskt om en av föräldrarna har permanent uppehållstillstånd. I annat fall skulle ett barn som växer upp i Sverige i praktiken kunna utvisas om dennes föräldrar utvisas, trots att barnet har levt här i hela sitt liv. Det är orimligt.

---

¹ Andreas Johansson Heinö, (2011), ”Vem ska få bli svensk medborgare? – En analys av medborgarskapets betydelse för integrationen”, Timbro

² Det svenska medborgarskapet, SOU 2013:29, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/57/10/07304fa5.pdf>

Hederskultur

Förslag:

- Kunskapen om hedersrelaterat våld och dess konsekvenser måste stärkas inom alla kommuner och landsting.
- Det ska vara kriminellt att tvinga någon till äktenskap..
- Garantera skyddade boenden med rätt kompetens för personer som utsätts för hedersrelaterat förtryck.

I det mångkulturella Sverige hamnar många barn med invandrabakgrund i kläm mellan föräldrarnas värderingar och samhällets normer. I en kulturkrock är det oftast de svagaste som råkar illa ut och ofta är det flickorna som drabbas hårdast.

Varje dag utsätts barn, ungdomar och vuxna i patriarkala miljöer för hot och våld i ”hederns namn”. Kontrollen av framförallt flickors och kvinnors sexualitet är central och en hel familjs eller släkts rykte kan anses bero på en enskild flickas eller kvinnas handlingar (oavsett om de är verkliga eller inte). Kontrollen kan röra sig från vilka kläder hon bör klä sig i till vem hon ska gifta sig med, besöka fritidsgård eller vilken utbildning hon ska gå (eller inte gå). Detta hederstänkande kan leda till hot om våld, till våld och till och med till mord.

Kunskapen om hedersrelaterat våld och dess konsekvenser finns idag i vissa kommuner och landsting. För att kunna ha en möjlighet att arbeta förebyggande måste denna kunskap spridas till samtliga kommuner, landsting och andra offentliga aktörer.

Nyligen presenterade den statliga utredningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap sitt betänkande. Utredningen menar att det är svårt att ge några säkra siffror över hur många som blir bortgifta mot sin vilja. En uppskattning är dock att minst 250–300 personer under 2011 upplevde en akut eller ganska akut risk för att bli bortgifta. Enligt utredningen är det uppenbart att tvångsäktenskap ofta har en koppling till hedersrelaterat förtryck och våld.³ Detta har således betydelse för hur problemen ska mötas. Vi vill att det ska vara kriminellt att tvinga någon till äktenskap.

Det är mycket viktigt att det finns skyddade boenden för dem som är utsatta för hedersrelaterat förtryck eller våld. Dessa boenden bör ha personal med kompetens i hedersproblematiken. De senaste åren har många åtgärder vidtagits för att förbättra arbetet med dem som drabbas av hedersrelaterat våld. Alliansregeringen har tagit hedersproblematiken på stort allvar i sitt arbete. Sedan 2003 har de tre storstadslänen gett stöd till utvecklingen av stöd och skydd för hedersvåldsutsatta ungdomar. Från och med 2006 har de tre storstadslänsstyrelserna ett gemensamt nationellt regeringsuppdrag att främja och stödja utvecklingen av skyddat boende för hedersvåldsutsatta ungdomar över hela landet.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att göra en samlad analys av insatsen skyddat boende för hotade personer och att ta fram ett vägledande material. I uppdraget ingår att definiera begreppet skyddat boende samt att genomföra en kartläggning av omfattningen och kvaliteten skyddade boenden i Sverige. Vidare ska ett förslag tas fram till modell för hur insatserna kan kvalitetsutvecklas, följas

---

³ SOU 2012:35. Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.

upp och utvärderas kontinuerligt på nationell nivå. Även en granskning av hälso- och sjukvårdens insatser, liksom en granskning av kvinnojourernas arbete görs.

Barn och unga

Familjen är den viktigaste gemenskapen i samhället och den behövs för att människor ska kunna växa och må bra. Den behövs för att barnen ska få omsorg och fostran i en kärleksfull miljö. När familjen fungerar, är det en tillitsfull gemenskap som skänker trygghet och stabilitet i en ständigt föränderlig omvärld. På så sätt svarar familjen mot grundläggande mänskliga behov.

Hur väl familjerna fungerar och vilken uppväxt vi ger våra barn påverkar alla andra sektorer i samhället. Att investera i våra barns uppväxt är lönsamt. Barn som växer upp i en trygg familjegemenskap får i allmänhet goda förutsättningar att klara livets utmaningar. Trygga familjer ger barn bättre chanser i livet och påverkar hälsa, utbildning och chansen till jobb i positiv bemärkelse.

Den psykiska ohälsan bland barn och unga har ökat sedan 1990-talet, trots att vi aldrig har haft det så bra materiellt som nu.⁴ Enligt en doktorsavhandling har barn till föräldrar med utländsk bakgrund ökad risk för ohälsa.⁵ En delvis förklaring kan, enligt författaren till avhandlingen, vara att barnfamiljer med utländska föräldrar oftare har sämre ekonomi än andra familjer.⁶ Samtidigt visar Socialstyrelsens folkhälsorapport att svenskfödda flickor med utländskt ursprung har bättre psykisk hälsa än flickor med svenskt ursprung.

Andelen som inte fullföljer gymnasiestudierna är högre bland elever som är födda i Sverige med en eller två föräldrar födda utomlands. Skolresultaten för alla skolelever har försämrats kontinuerligt sedan mitten av 1990-talet. För elever som har invandrat till Sverige efter skolstart har kunskapsresultaten sjunkit dramatiskt sedan år 2000.

Rotlöshet, svag familjegemenskap, brist på närvarande vuxna, utsatthet och etableringssvårigheter är problem som drabbar många unga och som förtjänar högsta politiska prioritet. Stabila offentliga finanser, ekonomisk tillväxt och arbetslinje är helt centrala och nödvändiga politiska målsättningar. Men de räcker inte för att långsiktigt bygga ett gott samhälle. Vi måste också ge barn och unga goda uppväxtvillkor.

---

⁴ Se bl.a. Socialstyrelsens folkhälsorapport 2009 samt Socialstyrelsens rapport Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013, sid 54-57.

⁵ Heidi Carlerby: *Health and Social Determinants among Boys and Girls in Sweden: Focusing on Parental Background* 2012

⁶ ”Barn till utlandsfödda mår dåligt” Svenska Dagbladet 21 november 2012

Mottagande av nyanlända flyktingfamiljer

Förslag:

En modell där flyktingmottagandet organiseras kring familjen bör spridas till alla kommuner.
--

Familjens betydelse för upplevelse av gemenskap, trygghet och stabilitet i en ständigt föränderlig omvärld kan inte nog betonas. Ur ett integrationsperspektiv är därför familjens helt central. Därför anser vi att det bör finnas ett tydligare familjeperspektiv i mottagandet av flyktingfamiljer. Ett gott sådant exempel är projektet ”Landningsbana Växjö”, där olika myndigheter och aktörer samverkar för att göra mottagandet så smidigt som möjligt. I ett mottagningscenter får den nyanlända flyktingfamiljen bland annat hjälp med att tillvarata allas erfarenhet och att förbereda för skola och förskola. För föräldrar som saknar kunskap om det svenska skolsystemet och har bristfälliga svensk kunskaper har det visat sig vara framgångsrikt att stärka kontakten mellan hem och skola, lärare och förälder.

I ”Landningsbana Växjö” får familjen också hjälp genom att man identifierar barnets kompetens och kunskap samt särskilda behov, kartlägger om familjen har traumatiska upplevelser och behov av hälso- och sjukvård, förmedlar samhällsinformation på modersmålet, förmedlar utbildning i föräldraskap i Sverige, arrangerar fritidsaktiviteter, med mera.

Vi anser att det här är ett bra arbetssätt där familjen sätts i centrum. Men även nyanlända utan familj kan behöva av samordnade insatser. Södertälje kommun tillsammans med Arbetsförmedlingen och Migrationsverket har genomfört ett LEAN-projekt där man har följt en migrant från ankomsten till Sverige och under de två första åren i Sverige. Genom projektet belyses ett stort antal konkreta insatser som omedelbart skulle förbättra situationen för migranten och andra i hans situation. Huvuddragen i de olika förslagen är att integrationsprocessen i större utsträckning måste samverka kring den nyanlände och ur hans/hennes perspektiv.⁷

Vi anser att modellen ”Landningsbana Växjö” och liknande modeller med fördel bör spridas till alla kommuner genom SKL som redan har ett informationsuppdrag.

---

⁷ Samverkansprojekt Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Södertälje kommun. Migrantens resa. Lägesrapport 21 februari, 2012 med förslag till ett nästa steg

Förbättrad skolgång för nyanlända invandrare

Förslag:

- Elever som inte uppnår målen i grundskolans kärnämnen ska erbjudas sommarskola innan de flyttas vidare till nästa årskurs. Efter årskurs 9 bör sommarskola vara obligatoriskt för de elever som inte når målen.
- En satsning på skolorna i de mest utsatta områdena ska genomföras. Kommunerna ska ha ansvar för att minska klassernas storlek samt att rekrytera de bästa och mest motiverade lärarna genom att bland annat erbjuda högre lön.
- Skollagen förtydligas så att kommunerna, vid resursfördelningen till skolor, i större utsträckning tar hänsyn till sociala faktorer.
- Schablonen för skolgång för asylsökande barn ska ändras så att även lokalkostnader ersätts av staten.

Kunskapsresultaten för elever som har invandrat till Sverige efter skolstart har sjunkit dramatiskt under de senaste tretton åren. Enligt SCB blev 73 procent av eleverna behöriga till gymnasiet 1998, och 2010 hade andelen sjunkit till 68,7 procent. I några stadsdelar har skolresultatet sjunkit så kraftigt att det bara är hälften av ungdomarna som får tillräckligt bra betyg för att kunna börja gymnasiet.⁸

Några av orsakerna till de sjunkande skolresultaten är bland annat att många elever nyligen har anlänt till Sverige, att de är äldre när de kommer hit samt att de har mycket bristfällig utbildning bakom sig.

Kristdemokraterna har tillsammans med Alliansregeringen föreslagit ett antal förbättringar för att höja kunskapsresultaten för utrikesfödda elever i grundskolan. Några av förslagen är utökad svenskundervisning för nyanlända, kartläggning av kunskaper samt kompetensutveckling för lärare och rektorer, att elever inte ska gå mer än ett år i förberedelseklass och att tid ska kunna flyttas från andra ämnen till svenskundervisning. Dessutom har det införts ett prestationsbaserat stöd till 15 utsatta stadsdelar för att bland annat öka antalet elever med gymnasiebehörighet.

Av de elever som gick ut grundskolan läsåret 2011/12 hade fler än var femte elev inte nått kunskapsmålen i ett eller flera ämnen och saknade därmed fullständiga betyg från grundskolan.⁹ En del saknar således gymnasiebehörighet och får därmed försämrade framtida möjligheter till studier och arbete. Denna utveckling måste brytas. Utgångspunkten bör vara att elever som flyttas vidare en årskurs ska ha uppnått målen i grundskolans kärnämnen så att de kan tillgodogöra sig undervisningen på en högre nivå. Risker är annars att man skjuter problemet framför sig. Vårt förslag är därför att elever som inte uppnår målen i grundskolans kärnämnen ska erbjudas sommarskola innan de flyttas vidare till nästa årskurs. Efter årskurs 9 bör sommarskola vara obligatoriskt för de elever som inte når målen.

⁸ Granskning genomförd av Rapport 2011 (fast för behörighet 2010) av 38 stadsdelar.

⁹ <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Utbildning-och-forskning/Provresultat/studieresultat-grundskolan/>

Vi vill föreslå ytterligare reformer riktade till skolor i utsatta områden, det vill säga områden där en stor del av de boende är socioekonomiskt resurssvaga och utlandsfödda.¹⁰ Lärarens kompetens har stor betydelse för elevens inläring. Skolinspektionen har i sin granskning av utbildning för nyanlända visat att såväl den formella kompetensen som kunskapen om hur man undervisar nyanlända elever varierar bland lärare som undervisar just nyanlända elever. Vi tycker att de bästa och mest motiverade lärarna måste lockas till utsatta områden genom att t.ex. erbjuda dem en högre lön.

För Kristdemokraterna är utgångspunkten att föräldrar och elever har en grundläggande rätt att välja skola. Vi anser att det offentliga ska erbjuda föräldrar och elever möjlighet att fritt välja den skola som passar dem bäst, eller välja bort den skola som inte fungerar – oavsett om skälet bakom valet är skolans kvalitet, mobbning, pedagogisk inriktning, lärarnas bemötande eller något annat. Att välja skola får inte bli ett privilegium för dem vars föräldrar har råd att flytta till de områden där de bra skolorna ligger. Det fria skolvalet en viktig grundförutsättning för att bryta segregationen.

Forskning från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) visar att resurser som läggs på mindre klasser i årskurs 4–6 har betydelse för förbättrade skolresultat och att denna positiva effekt även visar sig genom att eleverna som vuxna fick en högre lön.¹¹ Vi vill genomföra en satsning på skolorna i de mest utsatta områdena. Medlen ska läggas på att minska klasserna och att rekrytera de bästa och mest motiverade lärarna genom att bland annat erbjuda högre löner.

Kommunerna har redan i dag i uppgift att resurserna till skolor fördelas efter elevernas behov. Graden av behovsanpassad resursfördelning bedöms variera stort i olika kommuner. Det är viktigt att resurserna fördelas efter sociala faktorer, och inte bara schablonmässigt. Därför föreslår vi att skollagen förtydligas så att kommunerna, vid resursfördelningen till skolor, i större utsträckning tar hänsyn till sociala faktorer.

I dag får kommuner som tar emot många asylsökande barn en schablonersättning för skolkostnader. Någon kompensation för eventuellt ökade kostnader för skollokaler ingår inte i schablonen. Då man fastställde schablonersättningen utgick man nämligen från att antalet asylsökande barn i varje kommun endast uppgick till ett fåtal. Men så är inte fallet i dag. Av de totala skolkostnaderna per barn brukar 20 procent vara lokalkostnader. Vi menar att schablonen för skolgång för asylsökande barn bör ändras så att även lokalkostnader ersätts av staten. En sådan förändring kommer att underlätta för framförallt de kommuner som tar emot många asylsökande.

---

¹⁰ För en redovisning av hur begreppet har definierats av Storstadskommittén, Storstadsutredningen samt den bostadspolitiska utredningen se länk: <http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/hemortkap11.pdf>

¹¹ IFAU. Pressmeddelande. ”Mindre klasser i skolan ger bättre resultat och högre lön” 2012-02-21

Barns och ungas hälsa

Förslag:

- Det ska finnas minst en familjecentral med god tillgänglighet i varje kommun och fler öppna förskolor.
- En elevhälsogaranti ska införas som ger alla elever rätt att inom ett dygn få kontakt med elevhälsovården.
- Utveckla kunskap och metoder för att identifiera riskgrupper samt metoder för att rikta särskilda förebyggande insatser till barn och unga.
- Inrätta hälsokommunikatörer i varje landsting med inriktning på asylsökande och nyanlända flyktingar.

Personer som flyr från sitt hemland har nästan alltid levt under stark stress före flykten. Själva flykten innebär oftast fysiska och psykiska umbäranden. Det visar sig bland annat i en förhöjd förekomst av psykisk ohälsa hos dessa personer. Barn, i familj eller ensamkommande, har ofta upplevt svåra trauman. Insatser bör sättas in så tidigt som möjligt i asylprocessen.

Det finns fysiska hälsoskillnader mellan barn som är mer och mindre socialt gynnade, även om dessa skillnader har minskat under de senaste åren.¹² Ett tydligt exempel på hälsoskillnader finner man i barns tandhälsa. Tandhälsan har förbättrats på nationell nivå, men grupper med låg inkomst och utrikes födda har halkat efter. I exempelvis Stockholms landsting har runt hälften av 19-åringarna i Tensta, Rinkeby och Skärholmen karies. I Danderyd är däremot bara var femte drabbad. När det gäller treåringarna är skillnaden ännu större.¹³ Arbetet måste därför intensifieras för att nå föräldrar med information om hur man förebygger karies genom bl.a. BVC eller folktandvården.

Det är viktigt att tidigt upptäcka behov och samordnat kunna ge den hjälp som behövs för att trygga ett barns uppväxt. Familjecentraler bedriver en verksamhet som är hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande. Enligt organisationen Familjecentraler finns det i dag ungefär 200 familjecentraler/familjecentralsliknande verksamheter i Sverige. Undersökningar har visat att de som kommer till familjecentralen speglar den sociala strukturen som finns i området. I områden med många föräldrar med exempelvis utländsk bakgrund är också dessa familjer i majoritet bland besökarna. Dessvärre finns det inte familjecentraler överallt i landet. Kristdemokraternas driver kravet att minst en familjecentral med god tillgänglighet ska finnas i varje kommun. Vid varje familjecentral ska även en öppen förskola finnas. Familjecentraler kan med fördel etableras i socialt utsatta områden.

I den nya skollagen som trädde i kraft den 1 juli 2011 har en samlad elevhälsa införts med krav på tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med specialpedagogisk kompetens. Kristdemokraterna har varit pådrivande i detta arbete och även verkat för att alliansregeringen ska satsa 650 miljoner under perioden 2012-2015 på elevhälsan.¹⁴

Ett stort problem är att det i alltför många skolor endast erbjuds ett minimum av elevvårdande insatser – det kan till exempel vara så att skolsköterskan endast finns på plats några få timmar per vecka. Det finns en stor brist på kuratorer och psykologer i många kommuner. Mot bakgrund av

¹² Folkhälsoinstitutet. ”Sociala skillnader i ohälsa bland barn och unga i Sverige. En kunskapsöversikt” Sven Bremberg. 2002:13

¹³ Svenska Dagbladet. ”Karieskartan delar Stockholm”. 4 september 2011.

¹⁴ Skolverket. Pressmeddelande. ”Miljonsatsning på bättre elevhälsa”. 2012-06-07

den ökande ohälsan hos barn och ungdomar är denna utveckling inte acceptabel. Vi vill därför införa en elevhälsogaranti som ger en elev rätt att inom 24 timmar få kontakt med personal som har utbildning att möta behovet. På så sätt skulle ungdomars psykiska ohälsa tas på allvar.

Psykisk ohälsa hos barn och unga kan i många fall vara ett stort hinder för den personliga utvecklingen och deras möjligheter till etablering i samhället.

Det finns stora vinster med att så tidigt som möjligt identifiera och med effektiva metoder behandla psykisk ohälsa hos barn och unga. Tidiga insatser vid psykisk ohälsa förutsätter att tecken på problem uppmärksammas tidigt. Två grundläggande förutsättningar för detta är att det finns god kompetens bland dem som träffar barn och unga att känna igen tidiga tecken på psykisk ohälsa och att det finns god tillgänglighet till bedömning, utredning och behandling när det är nödvändigt. Det gäller både vård- och stödinsatser på specialistnivå och i första linjen (t.ex. på barn- och mödravårdscentralerna, i primärvården och inom elevhälsan).

Stockholm har under 2010–2011 arbetat med ett projekt med så kallade hälsokommunikatörer. Hälsokommunikatörerna har kompetens i vård och hälsa samt språklig och kulturell kompetens genom egen bakgrund från invandring. De har ett särskilt uppdrag och en särskild förmåga att skapa förtroende, förmedla kunskap och vara en länk till det nya landet. Hälsokommunikatörerna ska ge stöd och vägledning till nyanlända flyktingar och personer som bor i Sverige men som inte kan språket. Hälsokommunikatörerna ska också ge vägledning till hälso- och sjukvård och till förebyggande hälsovård. En viktig fråga som hälsokommunikatörer skulle kunna samtala om är könsstympning. Eftersom könsstympning ofta utförs på barn (när den utförs) gäller det att tidigt nå föräldrar från de länder där könsstympning är mer vanligt förekommande.¹⁵

Resultatet från försöket med hälsokommunikatörer har fallit väl ut. I Östergötlands landsting finns det hälsokommunikatörer och vi anser att det finns anledning att sprida detta arbetssätt till flera landsting. Hälsokommunikatörerna skulle kunna vara där nyanlända flyktingar och asylsökande finns, vid mottagandet, familjecentralerna och SFI-undervisningen.

Vägen till arbete

Arbete och kunskap i det svenska språket två nyckelfaktorer för att människor ska känna delaktighet i samhällsgemenskapen. Många personer med invandrarbakgrund har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Nyanlända invandrare har ännu större svårigheter att ta sig in i arbetslivet. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda var under 2012 57,3 procent och bland inrikes födda 67,2 procent. Andelen arbetslösa utrikesfödda var under 2012 15,9 procent, att jämföra med 6,4 procent bland inrikes födda. Av det totala antalet arbetslösa är en tredjedel utrikesfödda.¹⁶ Detta får samhällsekonomiska konsekvenser men också allvarliga konsekvenser för enskilda i form av utanförskap och ekonomisk utsatthet.

Sverige har inte lyckats bättre än andra länder med att ha en hög sysselsättning bland utrikes födda, snarare sämre. Vi har den högsta skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda av alla OECD-länder.¹⁷ En förklaring är att Sverige har en liten andel arbetstillfällen som har låga krav på utbildning och erfarenhet. En annan förklaring är att medveten eller omedveten diskriminering kan utgöra ett hinder för invandrare.¹⁸ En tredje förklaring kan vara att vi, rent generellt, har mycket hög sysselsättning bland svenskfödda.

¹⁵ Socialstyrelsen. Se länk: <http://www.socialstyrelsen.se/valds-ochbrottsrelateradefragor/kvinnligkomsstympning/forekomst>

¹⁶ SCB, arbetskraftsundersökningarna 2012.

¹⁷ International Migration Outlook, OECD 2010

¹⁸ Långtidsutredningen 2011, bilaga 4

Det är viktigt att kommunerna, lämpligen genom SKL, följer upp de ekonomiska konsekvenserna av flyktingmottagande och då beaktar både direkta och indirekta effekter. Såväl initiala kostnader som senare intäkter i form av ökat skatteunderlag och fler i arbetskraften behöver synliggöras.

Introduktionsarbetet hänger samman med den enskilda personens vilja och möjlighet till integration. Här behövs en tydlighet, ett klart regelverk och tillräckliga resurser. Vi vänder oss emot omhändertagandeperspektivet. I stället vill vi att personernas kunskap och erfarenheter tas tillvara.

Sedan maktskiftet 2006 har regeringen infört en rad åtgärder för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. I den gruppen är utrikes födda överrepresenterade. Det finns till inestegsjobb, som är subventionerade till 80 procent (förutom handläggarsöd), och nystartsjobb, i vilka arbetsgivaren kompenseras med ett belopp som motsvarar den dubbla arbetsgivaravgiften vid anställning.

Långtidsutredningen från 2011 och andra studier har slagit fast att diskriminering är en av huvudorsakerna till utrikes föddas sämre utfall på arbetsmarknaden. Arbetsökande med utländskt klingande namn kallas mer sällan till intervju när de söker jobb, trots likvärdiga meriter.

Det är viktigt att följa upp diskrimineringslagen och se till att den efterlevs. Regeringen har i sitt arbete bland annat fokuserat på vilka krav som kan ställas på aktiva åtgärder i arbetslivet för att effektivt motverka diskriminering och slagit ihop diskrimineringsmyndigheterna till en samordnande diskrimineringsombudsman.

I debatten om diskriminering nämns ibland möjligheten att bära huvudduk i sitt arbete. Kristdemokraterna anser att en arbetsgivare ska kunna kräva att anställda anpassar klädseln så att arbetsuppgifterna går att sköta.

Vägen in i Sverige

Förslag:

- Föräldralediga ska erbjudas att delta i SFI och samhällsorientering, i kombination med barn tillsyn.
- Inför en lagstadgad skyldighet att anpassa SFI till personen och olika yrkesgrupper.
- Utöka samhällsorienteringens omfattning med 50 procent.
- Stimulera och undanröj hinder för regional samverkan
- Ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ingå överenskommelse och upphandla insatser av kommunen.
- Se över Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag med sikte på att underlätta inträde på arbetsmarknaden.

Alla som kommer till Sverige ska kunna börja arbeta direkt och på så sätt från början få möjlighet att ta ansvar för, och påverka, sin vardag. Vi ser emellertid behov av att tidigt i integrationsprocessen komma igång med att lära sig svenska och ta till sig information om rättigheter och skyldigheter i det svenska samhället. I dag fastnar många utrikes födda i ett utanförskap. Även om vi tar hänsyn till utbildningsnivå är sysselsättningsgraden betydligt lägre hos utrikes födda än inrikes födda.

Kraven på språkkunskaper återkommer när man talar om anställningsbarhet. Möjligheten till anställning ökar för den som har goda kunskaper i det svenska språket. Uppgifter från regeringen visar att skillnaden mellan dem med goda kunskaper i svenska och dem med mindre kan översättas i en skillnad på 10 procentenheter i sysselsättningsgrad¹⁹.

I Sverige har kraven på språkkunskaper tillsammans med krav på formell utbildning ökat över tid och därmed missgynnat många utrikes födda. Även framöver kommer antalet arbetstillfällen inom industrin och andra sektorer som ställer låga krav på språkkunskaper att minska. Fram till 2030 beräknas sysselsättningen inom industrin minska med 70 000 personer medan sysselsättningen inom den privata och offentliga tjänstesektorn beräknas öka med 145 000 respektive 280 000 personer. Speciellt inom vård och omsorg kommer efterfrågan på utbildad arbetskraft att öka kraftigt fram till 2030.²⁰

I och med regeringens etableringsreform har processen för att påbörja vägen till arbete i Sverige snabbats upp. Arbetsförmedlingen upprättar en etableringsplan med de personer som omfattas av reformen inom två månader från inresan i Sverige och samhällsorientering liksom SFI ingår som en obligatorisk del av den planen. Kraven för att delta i aktiva arbetsförberedande åtgärder har således skärpts och incitamenten har också ökat genom en etableringsersättning. Etableringsreformen kommer även att omfatta anhöriginvandrare (till nyanlända) som kommer till Sverige inom sex år.

Arbetsförmedlingens etableringsinsatser skulle i högre utsträckning kunna anpassas efter lokala och regionala förutsättningar. Dels kan de kommunala insatserna vara ett komplement till Arbetsförmedlingens uppdrag. Dels har kommunerna ofta ett samarbete med det lokala

---

¹⁹ Prop. 2012/13:63, s. 51

²⁰ Statistiska centralbyrån, Trender och prognoser 2011

näringslivet. Möjligheter till samarbete mellan kommun och Arbetsförmedling kan vara till nytta för såväl de nyanlända som de lokala företagen.

Nyanlända har det gemensamt att de på längre sikt har en relativt hög risk att hamna i utanförskap på grund av exempelvis bristande språkkunskaper. Därför är det viktigt att dessa tidigt deltar i såväl språkundervisning som samhällsorientering. I dag är det också så att de flesta som flyttar till Sverige har rätt till SFI och samhällsorientering. Det är en större grupp än de som omfattas av etableringsinsatserna.

I dag sker den grundläggande utbildningen i svenska för de allra flesta vuxna invandrarna inom SFI. Under 2011 deltog 102 400 elever i SFI. Bland elever som påbörjade en kurs under 2009 hade 60 procent slutfört en kurs med godkänt resultat två år senare.²¹ Uppföljningar av utbildningen visar på bristande kvalitet och låga studieresultat.²²

Kvaliteten, tillgängligheten och uppföljningen av SFI-undervisningen måste förbättras. Vi vill att kommunerna utnyttjar den möjlighet som i dag finns att kräva genomgången SFI för att få del av etableringsersättningen.

Kristdemokraterna värnar barnens tid med sina föräldrar men föräldrapenningen ska inte vara ett hinder för att delta i SFI och samhällsorientering. Vi vill att föräldralediga som ingår i målgruppen för samhällsorientering ska kunna delta i SFI. Kommunerna ska tillhandahålla tillsyn av barnen i anslutning till föräldrarnas undervisning, så att även de med mycket små barn kan delta i undervisningen, utan dröjsmål. Kommunerna ska vara skyldiga att tydligt informera familjen om denna möjlighet.

En annan viktig faktor är som nämnts tidigare att SFI blir mer individanpassad samt att den varvas med praktik och studiebesök. Det kan handla om att erbjuda undervisning i olika takt, på kvällstid, på distans, i fler nivågrupperingar, i mindre klasser och i samordning med studier. Undervisningen kan med fördel ske på arbetsplatser och praktikplatser eller samordnas med andra studier på gymnasie- och universitetsnivå.

Vi tror att det behövs mer konkurrens och utvärdering. SFI kan också bedrivas av det civila samhället, såsom föreningar och folkhögskolor. Det är välkommet att regeringen har infört ett statsbidrag för att individanpassa utbildningen. Vi ser dock ett behov av lagstiftning för att slå fast skyldigheten från det offentliga att erbjuda individ- och yrkesanpassad SFI, så att undervisningen fungerar på ett bättre sätt än i dag. Många folkhögskolor har en lång tradition av folkbildning och som kan erbjuda unika utbildningsmöjligheter.

SFI och samhällsorientering har i dag kommunen som huvudman, medan den statliga Arbetsförmedlingen har ansvar för etableringsreformen – där både SFI och samhällsorientering är obligatoriska delar. Vi vill koppla SFI och samhällsorientering närmare varandra för att på så sätt samordna ansvaret.

Det skilda huvudmannskapet gör ibland att enskilda hamnar i kläm och att både Arbetsförmedlingen och kommunerna kan få svårt att planera insatser. Det förekommer exempelvis att nyanlända inte kan delta i etableringsinsatser på grund av brist på förskoleplats. Många kommuner upplever också att samordningen mellan Arbetsförmedlingen och

---

²¹ Skolverket. ”Elever och studieresultat i SFI år 2011”

²² Prop. 2012/13:63, s 54

kommunerna behöver bli bättre. Att flytta ansvaret för SFI eller samhällsorienteringen till Arbetsförmedlingen skulle kunna lösa delar av dagens problem, men samtidigt skulle nya problem uppstå. Vi anser därför inte att ett ändrat huvudmannaskap är den bästa lösningen. Istället behöver Arbetsförmedlingen och kommunerna hitta bättre sätt att samverka för att enskilda nyanlända ska få bästa möjliga stöd. För att en sådan samverkan ska fungera är myndighetens lokala närvaro viktig. Utvecklad kommunal samverkan kan också öka utbudet av insatser samt förbättra mottagandet av nyanlända. Det gäller inte minst Sfi, samhällsorientering, och andra utbildningsinsatser. Hinder för samverkan mellan kommuner behöver undanröjas.

Det är även viktigt att öka omfattningen i samhällsorientering, i syfte att ha en hög seriositet och stora möjligheter att nå goda resultat. Vi vill att samhällsorienteringen utökas med 50 procent, från dagens 60 till 90 timmar, och att den pågår under en längre tidsperiod. I det här sammanhanget är det viktigt att påpeka att utökningen av timmarna ska ägnas åt frågor som medborgerliga skyldigheter, rättigheter, delaktighet och hur Sverige styrs. Kontaktfamiljer och faddersystem bör uppmuntras för att ge stöd och hjälp till nyanlända.

Validering

Förslag:

Inför ett generellt rikstäckande system för validering av utbildning, som kompletteras med validering av yrkeserfarenheter.

Många människor har värdefulla kunskaper som har förvärvats genom lång yrkeserfarenhet eller genom utbildning i ett annat land. Dessa kunskaper måste tas tillvara och till fullo kunna bedömas vid en rekrytering. Det görs inte idag. Därför är det helt nödvändigt med ett enhetligt, fungerande och rikstäckande valideringssystem.

Både samordningen av och kvaliteten på valideringen av akademiska kunskaper och arbetslivserfarenheter ska förbättras. Helhetssynen och effektiviteten i valideringen kan bli bättre. Regeringen har avsatt ökade resurser för att validera utländsk yrkeskompetens och fört över ansvaret för att bedöma utländska utbildningar respektive yrkesförvärvade kompetenser till instanser som verkar på nationell nivå. Det är nu dags att formalisera ett rikstäckande system, så att arbetet med att höja kvaliteten kan systematiseras. Vid behov ska kompletterande utbildningar kunna ges till yrkesutbildade lika väl som till akademiker. Vägen till arbetsmarknaden ska bli kortare.

Företagande

Förslag:

- Förläng provanställningstiden från sex till tolv månader
- Utveckla RUT-avdragen
- Förenkla reglerna för små företag.
- Den anpassade SFI:n ska kunna ha en inriktning mot företagande.
- Försöket med nystartszoner ska följas upp.
- Gör staten till en garant för mikrolån till små företag.
- Kommuner bör använda företagslotsar i större utsträckning.

Svårigheterna för utrikes födda att etablera sig på arbetsmarknaden är större än möjligheterna att starta eget företag. Det är i princip lika vanligt bland sysselsatta personer som är födda utomlands att driva eget företag som bland personer som är födda i Sverige (10,2 respektive 10,5 procent)²³. Egenföretagare med utländsk bakgrund sysselsätter i genomsnitt fler personer än egenföretagare med svensk bakgrund.

Ett ökat företagande bland personer med utländsk bakgrund tenderar inte bara att vara bra för den enskilde egenföretagaren, utan även för omgivningen genom ökad sysselsättning, förbättrade handelsrelationer med andra länder och ökad servicegrad i samhället. Vi vill därför lyfta fram Kristdemokraternas förslag för ett generellt förbättrat företagsklimat.

Vi vill förlänga provanställningstiden från dagens sex månader till tolv månader, så att en företagare har större förutsättningar att våga expandera och anställa fler. Vi vill också utveckla RUT-avdragen. I dag är det ofta oklart var gränsen går för vad som omfattas av kundernas möjlighet att använda sig av avdragen. Vi vill att gränserna görs tydliga och att reformerna omfattar fler tjänster.

Krängliga regler och onödig byråkrati försvårar vardagen för många företag. Vi vill därför bland annat se över reglerna kring skatt och avgifter och att låta fler företag slippa revisionsplikten. Detta skulle sänka trösklarna för många, särskilt för personer med utländsk bakgrund som vill satsa på ett eget företag.

Vid sidan av de generella förslagen för ett förbättrat företagsklimat finns det behov av åtgärder för att underlätta företagande bland invandrare. Till exempel kan den anpassade SFI som vi föreslår ovan ha en inriktning mot företagande som ett av alternativen. Det är emellertid viktigt att inte föra en politik som låser in eller bygger trösklar.

I budgetpropositionen för 2014 föreslås att det ska inrättas s.k. nystartszoner som är tänkta att skapa arbetstillfällen och tillväxt i socialt utsatta områden genom att mindre företag i dessa områden får rabatt på de sociala avgifterna. Förutom den geografiska placeringen är villkoren bland annat att företaget ska ha maximalt 50 anställda och att en viss andel av de anställda ska bo i området. Det är viktigt att noga följa hur detta utvecklas. Ger det inläsningseffekter eller skapas nya och bättre möjligheter till företagande?

---

²³ Statistiska centralbyrån, Arbetskraftsundersökningarna 2012.

Ett stort problem som Kristdemokraterna sedan länge identifierat är att utrikes födda kan ha extra svårt att få fram kapital för att starta ett företag. Ett av våra förslag har varit att den som investerar pengar i starten av ett litet företag ska kunna göra avdrag på skatten. Regeringen har nu infört ett investeraravdrag.

I dag finns det ett par olika typer av kapitalstöd från det offentliga men vi ser ändå ett behov av att komplettera dessa med att ge ökade möjligheter för företagare som i uppstartsfaser behöver kapital för att kunna förverkliga sina affärsidéer.²⁴ I fallen med invandrare med låga inkomster är det ofta svårt att spara ihop även ett mindre startkapital. När företagare ansöker om lån hos en bank bör därför staten vara en garant, så att lånet har större förutsättningar att bli beviljat. Det här kan exempelvis ske inom ramen för Tillväxtverkets verksamhet. En förutsättning är att en kreditvärdering och bedömning av affärsidén sker i sedvanlig ordning.

För att underlätta kontakten med andra aktörer i samhället, exempelvis myndigheter och banker, finns företagslotsar i många kommuner. Lotsen är tänkt att vara ett stöd för företagare när det gäller att få fram riskkapital, få kunskap om de regler som gäller och lösa andra problem som kan dyka upp för den invandrare som startar och driver företag. Företagslotsar med goda språkkunskaper och nätverk kan, i likhet med de etableringslotsar som är en del av etableringsreformen, bidra till att övervinna hinder som utrikes födda möter i större utsträckning än personer som är födda i Sverige. Vi vill uppmuntra fler kommuner att använda företagslotsar för att stödja invandrades företagande och för att skapa ett bättre företagsklimat i Sverige.

Boendet

Flera kommuner tar emot många nya invånare varje år. Kommunerna har ansvar för bostadsförsörjningen. De procentuellt snabbast växande kommunerna är Sundbyberg, Strömstad, Sigtuna, Knivsta, Södertälje, Stockholm, Solna, Botkyrka och Bollebygd. De flesta av dessa har också en låg medelålder. Några av dem har en hög inrikes inflyttning och hög andel invånare med utländsk bakgrund.²⁵

Bland de kommuner som tar emot många invånare finns stora skillnader. Exempelvis har Södertälje en större andel invånare som bor i socioekonomiskt utsatta områden än Solna. Det påverkar starkt kommunernas möjligheter att på ett bra sätt ta emot nya invånare. Skattekraften skiljer också. Solna har en skattekraft på 219 281 kr per invånare och Södertälje har 163 764 kr per invånare.²⁶

Kommuner som växer snabbt får ofta trångboddhet som en negativ konsekvens. När bostadsbyggandet inte hinner med blir den enda möjligheten att fler bor i samma bostad. Gott om utrymme i bostaden ger i sig inte positiva konsekvenser, men en påtvingad långvarig extrem

---

²⁴ Dagens starta eget-bidrag är också tänkt att hjälpa företagare med kapitalförsörjningen under uppstarten, men till sin konstruktion handlar stödet bara om att ersätta företagarens levnadsomkostnader. Investeraravdraget kompletterar starta eget-bidraget till viss del, men det kräver till exempel ett löneunderlag om minst 300 000 kronor. Ytterligare finansiering erbjuds genom en rad statliga aktörer, där framförallt Almi Företagspartner spelar en viktig roll för mindre företags möjligheter att få finansiering också på en orolig kreditmarknad (mikrolånen, för att nämna en av Almis finansieringsverksamheter, låg i genomsnitt på 152 000 kronor under 2012). Riksrevisionen har konstaterat att Almis stöd är effektivt för utrikes födda företagare.

²⁵ SCB Befolkningsstatistik 2012 jämfört med 2011

²⁶ SCB

trångboddhet innebär att familjen påverkas. Ur ett barnperspektiv är det viktigt att familjen får en chans till ett tryggt och fungerande boende.

Kristdemokraternas bostadspolitik utgår från den enskilda människans ansvar, möjligheter och skyldigheter. Rätten till ägande måste tillgodoses, samtidigt som samhället behöver garantera en solidarisk bostadspolitik där alla har rätt till ett gott och tryggt boende. Hyresrätten fyller en viktig funktion för att öka rörligheten för nyetablerade på bostadsmarknaden, men också som ett alternativ för den som inte kan eller vill äga sin bostad. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att främja utbudet av hyresbostäder.

Alliansregeringen har infört mer generösa regler för andrahandsuthyrning, något som i grunden är positivt. Vi ser nu en väldigt positiv utveckling där allt fler bostäder kommer till tack vare de nya reglerna. Samtidigt finns det ibland aktörer som kan missbruka regler och utnyttja personer som befinner sig i en utsatt situation. Vi vill därför att regeringen fortsätter följa reformen för att i så stor utsträckning som möjligt förhindra missbruk av de nya andrahandsuthyrningsreglerna.

Kristdemokraterna har tillsammans med Alliansregeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté om ett regionalt planeringsansvar.²⁷ Vi välkomnar denna utredning och vill se ett regionalt bostadsansvar.

En politik för full sysselsättning och ett samhälle som håller ihop förutsätter en väl fungerande bostadsmarknad. Människor ska ha möjlighet att flytta dit förutsättningen att få ett jobb är god och där risken för utanförskap är låg.

Det måste göras enklare och mer lönsamt att bygga och äga alla typer av bostäder. Det är bara då som bostadsmarknaden kan vara en del av den samhällsutveckling mot större frihet och trygghet som Kristdemokraterna vill se.

Fler bostäder och attraktiva områden

Förslag:

- Möjliggör blandade upplåtelseformer genom att införa möjlighet till ägarlägenheter i befintliga hus i miljonprogramsområden.
- Främja olika former av hyrköp av hyreslägenheter.
- Allmännyttan ska bygga fler bostäder till lägre kostnad, exempelvis genom så kallade Kombohus plus.
- Investeringsstöd till offentlig service ska ges till kommuner som tagit stort ansvar i flyktingmottagandet.
- Lokalisera myndigheter och kommunala förvaltningar till ytterområden.
- Utred möjligheten att utveckla incitamenten för individen att välja – och för kommunen att erbjuda – en boställningsort som ger förutsättningar för bostad, utbildning och arbete

Kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen är en grannlaga och svår uppgift. Varje kommun ska planera för byggande och ibland också själv äga bostadsbolag, så kallad allmännytta. Ett femtontal kommuner byggde i början av 1970-talet stora bostadsområden i allmännyttig regi för att möta befolkningsökningen. Ambitionerna innebar också storskalighet som oftast ledde till

²⁷ Direktiv 2013:78. Regional planering och bostadsförsörjning.

bristande kvalitet i själva byggandet och bristande stadsplanering. Dessa miljonprogramsområden gav bostäder åt många men lämnades ofta sedan därhän. Boendemiljön och bostadens standard upprätthölls inte på ett godtagbart sätt.

I dag krävs stora insatser för att ge befintliga miljonprogramsområden bättre kvalitet. De flesta kommuner arbetar med att rusta upp miljonprogramsområden och utvecklar nya bostadsområden där hållbarhet eftersträvas. Ett sätt att möjliggöra blandade upplåtelseformer i befintliga hus är att införa möjlighet till ägarlägenheter. En annan modell är så kallade hyrköp. Hyrköp innebär att hushållet hyr det hus man vill köpa, men man har en option på att köpa huset efter en period till ett fastställt pris. Det finns mycket som talar för att engagemanget för bostäderna och ytermiljön blir starkare med en hyrköpsmodell. En lagstiftning som underlättar ombildning av hyreslägenheter till ägarlägenheter underlättar olika modeller av hyrköp. Ett område som har blandade upplåtelseformer gör det möjligt både för den som vill hyra och för den som vill äga sitt boende att bo stadsdelen.

Allmännyttan är ett redskap för att kommunen ska kunna klara bostadsförsörjningen. Det är viktigt att allmännyttan tar ansvar för hållbart byggande också ur ekonomiskt perspektiv. Ett program som kallas Kombohus Plus har tagits fram av de allmännyttiga bostadsföretagens intresseorganisation SABO. Kombohusen ska ge bra bostäder till en lägre kostnad. Detta eller andra liknande program bör användas för att bygga mer och till lägre kostnad, vilket möjliggör för fler att kunna hyra en bostad.

Kommuner med miljonprogramsområden har ofta stora behov av investeringar. En del kommuner har tagit ansvar för de investeringsbehov som finns. Andra har ännu inte startat arbetet. Vi föreslår att investeringsstöd riktas till den offentliga service som finns eller bör finnas i bostadsområdet. Det kan handla om skolor, äldreboenden, vårdcentral, fritidsgård, bibliotek, familjecentral eller annat som stärker bostadsområdet

De större städernas förvaltningar och verksamheter inom de kommunala bolagen, ska finnas spridda i hela kommunen. Statens myndigheter har också anledning att söka sig utanför de mest attraktiva och dyra adresserna. Många områden runt om i storstäderna är också i stort behov av fler arbetsplatser. Då är det bra att kommunens förvaltningar och statens myndigheter ökar antalet arbetsplatser. Fler arbetsplatser i en stadsdel bidrar också till ökade förutsättningar för övrig näringsverksamhet såsom restauranger, mataffärer och banker. Fler arbetsplatser är också ett sätt att höja statusen på stadsdelar som i dag av olika anledningar har dåligt rykte.

En flytt av kommunala förvaltningar och statliga myndigheter innebär en positiv injektion för de mottagande stadsdelarna.

Det behöver skapas starkare incitament för kommunen att erbjuda – och för den enskilde att delta i – bra och kvalitativa etableringsplaner som ökar möjligheten att vara kvar i bostättningskommunen under hela etableringsperioden.

Valfrihet och mångfald i äldres boende

Förslag:

- Inför ett krav i lag på kommunerna att tillhandahålla valfrihet inom äldreomsorgen.

Kommunerna ska erbjuda äldreomsorg med olika inriktning så att den enskilde har en möjlighet att välja. Kommunen kan välja Lagen om valfrihetssystem (LOV) eller Lagen om offentlig upphandling (LOU). LOV innebär att kommunen fastställer kvalitetskrav och ersättningen är lika oavsett om verksamheten har kommunal eller annan utförare. Den äldre personen bestämmer själv vem som ska väljas. Till exempel finns hemtjänst med personal som har speciell kompetens i form av språk, kulturell eller religiös inriktning. LOU bör användas med antingen kvalitetsupphandling eller ramavtal. Kvalitetsupphandling innebär att kommunen fastställer ersättningen och att den som lämnar in anbud ska visa vilken kvalitet man kan erbjuda för pengarna. Den som kan erbjuda mest kvalitet för pengarna får uppdraget.

En enskild kommun kan ha svårt att erbjuda alternativ men flera kommuner kan tillsammans göra det möjligt för äldre att exempelvis välja ett boende med heldygnsoomsorg där personalen förutom svenska kan tala finska, arabiska eller annat språk. Det är särskilt viktigt att äldre som invandrat i vuxen ålder, och som på grund av åldern tappar bort det svenska språket, kan använda sitt modersmål för att kommunicera med personalen inom äldreomsorgen. Fler alternativ ger då en ökad trygghet. En del människor väljer att anlita s.k. RUT-tjänster som serviceinsats istället för kommunens hemtjänst. Det ökar känslan av självbestämmande och egenmakt att kunna köpa tjänsten utan biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen.

Genom att fler kan utföra hemtjänstinsatser ökar också möjligheten till att fler arbetsgivare vill kunna profilera sin verksamhet med personal som har olika språklig och kulturell kompetens. Därmed ökar också möjligheterna för invandrare att starta företag inom denna sektor.

För att skapa största möjliga valfrihet med hänsyn till de lokala förutsättningar som finns i olika kommuner kan en modell där ramavtalsbestämmelserna i LOU förtydligas så att det framgår att bl.a. enskildas val får utgöra grund för avrop från sådana ramavtal där samtliga villkor är fastställda vara en bra lösning. Den enskildes val kan omfatta t.ex. vård- och omsorgstjänster, hjälpmedel, färdtjänst, måltidstjänster och vuxenutbildningar. Förslaget har även stöd i de nya upphandlingsdirektiv som förhandlas inom EU.

Risker i socialt utsatta områden

Förslag:

- Fortsätt att utveckla arbetet med sociala insatsgrupper
- Fler poliser ska vara synliga i områden med hög brottslighet och i områden med aktiva kriminella gäng.
- Polisen bör ha ett utvecklat samarbete med varje skola, gärna med en särskild utnämnd polis knuten till skolan.
- En särskild nämnd införs som behandlar brott som begåtts av barn under 15 år i en rättsliknande process. Straffmyndighetsåldern ska inte ändras.

Risken att utsättas för brott påverkas av var man bor. I socialt utsatta områden är risken att utsättas för hot och våld påtagligt högre och där är det fler som känner sig otrygga. Statistik från BRÅ²⁸ visar att i bostadsområden med en hög andel personer med högst förgymnasial utbildning, med hög andel ensamhushåll och boende i flerfamiljshus är risken att utsättas för brott högre.

I Nationella Trygghetsundersökningen 2013 beskriver BRÅ följande: ”Utsattheten är ojämnt fördelad sett till andel utsatta personer i olika grupper i befolkningen. Den mest utsatta gruppen är unga vuxna (20–24 år) där utsatthet för brott mot enskild person (till exempel misshandel, personrån, sexualbrott) är nästan dubbelt så hög som i den övriga befolkningen. När man studerar särskilda brottstyper noteras att unga män är den grupp som har högst utsatthet för misshandel (7 %) och att utsatthet för hot är vanligast bland unga kvinnor (7 %).”

Ungdomsgång är vanligare i socialt svaga bostadsområden. Tristess, hopplöshet och svaga familjer ger en grogrund för framväxt av gängkultur. Kriminalitet kan bli ett alternativ för de som misslyckats med sin skolgång och har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Enligt BRÅ är det som utmärker personer i kriminella ungdomsgång ”låg självkänsla, våldsbenägenhet, en motsträvig inställning till föräldrar och andra vuxna och en motvilja mot vedertagna sociala regler”.²⁹

Detta är ett mönster som måste brytas. Gängkriminalitet och unga i riskzonen måste uppmärksammas. Brotts ska beivras lika snabbt och tydligt i socialt utsatta områden som i villakvarter. Tilltron till rättssamhället bygger på att människorna kan förlita sig på att en effektiv brottsbekämpning och en fri och oberoende rättskipning ger trygghet för personlig integritet och egendom. Oavsett var man bor.

Efter millennieskiftet har de MC-relaterade gängen fått allt hårdare konkurrens av en stark gängkultur. Influenserna kommer ofta från de amerikanska gatugängen. Den statliga utredningen SOU 2010:15 använder beteckningen ”förorts- eller ungdomsgång” för denna gängtyp. I Sverige är gängen löst sammansatta konstellationer och medlemmarna är i huvudsak mellan 15 och 30 år. Etnisk bakgrund förefaller inte vara någon viktig faktor för gängens sammansättning, däremot var man bor och vilket rykte man har. De vanligast förekommande brotten är narkotikabrott, stölder, rån och våldsbrott.³⁰

²⁸ BRÅ NTU 2013

²⁹ BRÅ, brottsrummet.se, ”Ungdomar och brott” <http://www.brottsrummet.se/sv/ungdomar-och-brott>

³⁰ SOU 2010:15. Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp.

Gatugängen uppstår i områden med stora sociala problem. De inriktar sin rekrytering mot ungdomar.³¹ Enligt Rikskriminalpolisen finns det en klar trend sedan 2006 att allt fler yngre blir medlemmar i kriminella grupperingar.³² Under 2010 befann sig minst 5 000 svenska ungdomar i riskzonen att bli värvade till kriminella nätverk.³³

Beräkningar visar att det bara i Södertälje idag lever 600 pojkar i 13–18-årsåldern som är i riskzonen för att hamna i utanförskap. Av dessa bedöms 50 pojkar ha hög risk för att bli livsstilskriminella.³⁴

Skadegörelse, hot och våld ger upphov till otrygghet och vantrivsel i de bostadsområden där gängen är aktiva. De samhällsekonomiska kostnaderna är betydande. I vissa områden i bland annat Stockholm, Södertälje, Malmö och Göteborg är det svårt för polisen att utföra sitt arbete på grund av angrepp från ungdomsgäng. Även ambulans, brandtjänst och lokaltrafik angrips. Denna typ av brottslighet hotar viktiga och grundläggande samhällsfunktioner. Det innebär att befolkningen i området inte får den service och den trygghet de har rätt till och att de utsätts för helt oacceptabla risker. Inte minst därför är det viktigt att rikta fokus mot de mer löst sammansatta kriminella nätverk som många förorts- och ungdomsgäng utgör.

Brittiska forskare har kopplat de kriminella gängens uppsving till familjegemenskapens sammanbrott. Gängkulturen utvecklas främst i områden där föräldrarna känner svag samhörighet med samhället och där andelen ensamföräldrar är hög.³⁵

Att förebygga att ungdomar hamnar i brottsliga aktiviteter och att tidigt reagera mot, och bryta, kriminellt beteende är av största vikt. För att lyckas med detta behövs en politik med ett helhetsperspektiv på barn och ungdomar. Det behövs en stödjande familjepolitik, en bra skola, satsningar på ungas uppväxtmiljö och en offensiv kriminalpolitik.

År 2011 gav regeringen Rikspolisstyrelsen i uppdrag att tillsammans med ett antal kommuner initiera en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper för unga som riskerar att bli kriminella. En viktig uppgift för insatsgrupperna är att identifiera unga som är i riskzonen för att dras in i kriminella nätverk och utveckla en kriminell livsstil. Men också att stödja de ungdomar som vill hoppa av och lämna en kriminell bana. Arbetet går ut på att stärka det sociala skyddsnetet kring den unge. Vi ser positivt på sociala insatsgrupper och vill aktivt verka för att arbetet fortsätter att utvecklas.

Utifrån en översyn av internationell forskning drar Brå slutsatsen att intensifierad patrullering i områden eller på platser med hög brottslighet är en fungerande brottsförebyggande åtgärd.³⁶ Vi tycker också att fler synliga poliser är mycket viktigt för att ungdomsgäng inte ska få känslan av att ha kontroll över vissa bostadsområden och för att öka tryggheten för övriga boende i området.

För att förebygga och bekämpa brott är det viktigt att det finns ett förtroende mellan polis och ungdomar. Polisen behöver därför lägga ner ett större arbete på att komma i kontakt med barn och ungdomar innan dessa börjar med kriminalitet. Att informera i skolor och på fritidsgårdar

---

³¹ Amir Rostami, Almedalen 2012

³² Rikskriminalpolisen, "Problembild 2011", (2009) sid. 20-21

³³ SOU 2010:15. Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp.

³⁴ <http://www.dn.se/sthlm/sa-mycket-kostar-gatuvaldet>

³⁵ Se "Dying to Belong – An In-depth Review of Street Gangs in Britain" Centre for Social Justice, (2009)

³⁶ Brå-rapport 2008:9

om polisens arbete bör därför vara en viktig del i polisens uppgifter. Till varje skola bör en särskilt utnämnd polis vara knuten, som ska lära känna elever och personal, och som dessa ska kunna vända sig till om de upplever sig utsatta för brott.

Ett barn under 15 år som begår ett brott hanteras idag inte av rättsväsendet, utan överförs till socialtjänsten. I de allra flesta fall läggs den minderåriges brott bara till handlingarna. Samhället måste reagera på de riktigt unga ungdomarnas brottslighet tidigare än vad som sker i dag.

Det faktum att personer under 15 år inte är straffmyndiga utnyttjas ibland ganska hänsynslöst av kriminella gäng. För att motverka att unga under 15 år utnyttjas för att utföra brott i äldre gängmedlemmars ställe måste samhällets reaktioner när unga begår brott bli tydligare och kraftfullare. Därför bör en domstolsliknande nämnd – en barnbrottsnämnd – inrättas. Denna ska behandla ärenden där barn under 15 år begått ett allvarligare brott eller ett brott av strategisk karaktär, d.v.s. sådana brott som ofta leder till fortsatt kriminalitet. De närmare formerna för barnbrottsinstansens sammansättning och arbetsformer bör utredas.